

PARLAMENT

PER LES VALLS D'ANDORRA

Enguany es compleix el 600 è aniversari de la creació del **Consell de la Terra** a partir del privilegi que el bisbe de la Seu d'Urgell, **Francesc de Tovià**, va donar l'**11 de febrer de 1419** i que va ser ratificat pel representant del **comte de Foix**. Aprofitant aquesta efemèride i coincidint amb la diada de la **Constitució** ens ha semblat interessant recordar el projecte de Parlament d'en **Xavier Pla i Pujol** (1906-1996); primer andorrà llicenciat en arquitectura.

Recordem que el **Consell de la Terra** es va anar reunint en diversos indrets fins a tenir una primera seu als voltants de la plaça major d'Andorra la Vella. Amb els anys va quedar petita i el 19 de desembre del 1702 el Consell adquireix la propietat de casa **Busquets** -casa, colomer, rectoria, borda, horts i corals- situada al roc de la Vall, en el Solà d'Andorra, per traslladar les seves reunions i les del **Tribunal de Corts**. Naixia la **Casa de la Vall**. Ja en la primera dècada d'aquest segle s'enllestirà l'actual edifici del **Consell General** a tocar de la **Casa de la Vall** de la mà dels arquitectes **Pere Espuga, Ramon Sanabria i Ramon Artigas**, inaugurat el dia de la Constitució del 2011. Entre un i l'altre va haver-hi el curiós projecte de **Parlament de les Valls d'Andorra** d'en **Xavier Pla**.

Fotografia de l'actual plaça de la Vall amb la casa de la Vall a l'esquerra i l'edifici del Consell General al centre (E. Dilmé, 2018).

APUNT BIOGRÀFIC

Xavier Pla va estudiar arquitectura a la **Universitat Central Barcelona**, entre 1924 i 1934, just en el període en què va ser director **Francesc de Paula Nebot i Torrens** (1883-1965) que va treballar a Andorra gràcies al seu amic **Cèsar Martinell** (1888-1973). Aquest va ser decisiu en l'elecció professional del jove **Pla**. Resulta que **Martinell** tenia l'encàrrec de bastir una casa a Santa Coloma pels comerciants de bacallà **Warren i Popov**, la coneguda com a **casa dels Russos**, i quan pujava a Andorra s'hostatjava a l'Hotel de la família Pla a Les Escaldes. Allà va fer amistat amb en Xavier que era un bon estudiant i magnífic dibuixant. Tot plegat explica perquè, a la facultat estant, va col·laborar amb **Martinell**, però també, amb **Josep Maria Jujol** - en la font de la Plaça Espanya de Barcelona- o amb el catedràtic **Pi i Calleja** amb el que va elaborar els primers apunts de residència de materials que van vendre amb gran èxit¹. El seu domini del càlcul d'estructura queda palès en els seus projectes on adjuntava una memòria detallada d'aquests.

A la universitat va coincidir amb gent com **Emili Bofill** (pare de **Ricard Bofill**) **Josep Maria Soteras**, **Ricard Ribas Seva**, **Josep Lluís Sert**, **Josep Batista Subirana** o **Josep Torres Clavé**. Aquests darrers van ser pioners en la introducció del Racionalisme arquitectònic a Espanya amb edificis com la **Casa Bloc** (1932-1936) o el **Dispensari antituberculós** (1934-1938) tots dos a Barcelona.

Amb el títol a la mà va accedir a una beca per estudiar els centres hospitalaris que s'estaven bastint a Europa. La seva recerca es va publicar a la revista **Arquitectura i Urbanisme** del **Sindicat d'Arquitectes de Catalunya** entre 1936 i 1937. Molts dels edificis que va analitzar eren d'una gran radicalitat arquitectònica com l'icònic **Sanatori de Paimio** d'**Alvar Alto** a Finlàndia. Ara bé, tot i el contacte amb la nova corrent expressiva, **Pla** se sentia més a gust amb el Noucentisme dels seus professors per això, en tornar a casa, va ser el màxim exponent de la seva variant andorrana: **l'arquitectura del granit**. Seus són, per exemple, l'edifici del Comú i d'escoles d'Ordino (1949), l'hotel **Casamanya** (1950) pel **Quart d'Ordino**; **Casa Palanques** (1947) a La Massana; **Casa Armengol** (1945), **casa A. Coll** (1945), **casa E. Coll** (1948) **Casa J. Cassany** (1948), **casa Vda. de Massip** (1948) a Andorra la Vella o **Casa S. Pla** (1932), **Casa A. Vidal** (1946), fàbrica de blanqueig de pells d'en J. Pantebre (1946), **Casa Tudel** (1947), **Casa F. Ros** (1948) i **Hotel la Terrassa** (1950) a Escaldes-Engordany.

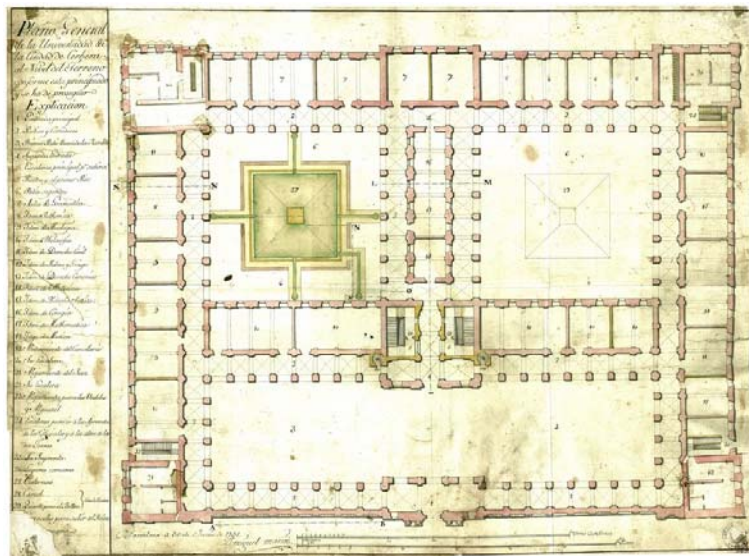
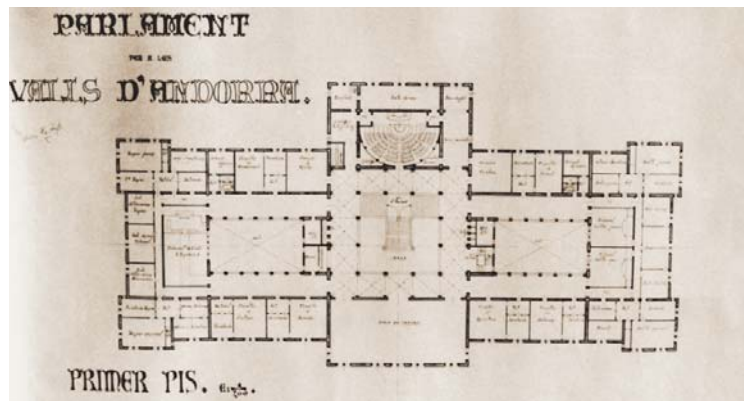
Foto d'en Xavier Pla en el seu despatx de l'hotel Pla, ja desaparegut, reproduïda en el número 3 de la revista d'arquitectura i urbanisme del COAA.

¹ A. Pol, *Nota biogràfica* en A. Molné, A. Pol (coords.), *Xavier Pla i Pujol 1906/1966, Escrits, projectes i obres d'arquitectura*, Publicacions tècniques del COAA, núm. 84, 2005.

EL PROJECTE DE PARLAMENT

Xavier Pla va escollir com a tema pel projecte fi de carrera el **Parlament de les Valls d'Andorra** defensat amb èxit l'any 1933. La proposta presenta un edifici de tres plantes que recorda la mateixa **Universitat Central de Barcelona** (1863-1889) o la de **Cervera** (1718-1740). Totes tres parteixen dels esquemes compositius classicistes d'en **Jean Nicolas Louis Durand** (1760-1834) però, si la primera s'inspira en el **Rundbogenstil**-interpretació renaixement que fa l'arquitectura alemanya de l'època²- i la segona transita del barroc al neoclàssic la proposta de **Pla** es decanta per les referències medievals que tanta força havien tingut a la Catalunya del canvi de segle. Només cal recordar les propostes neogòtiques d'en **Rubió i Bellver** per la llotja de Mallorca³ o pel casc antic de Barcelona a través del *Tàber Mons Barcinonensis* impulsora de la invenció del barri gòtic de Barcelona⁴.

Plantes del projecte de parlament de Xavier Pla⁵ i de la universitat de Cervera⁶. Xavier Pla i Pujol.

² P. Hereu, *Vers una arquitectura Nacional*, Barcelona, 1987.

³ E. Dilmé, *La restauració històrica de la llotja de Plana de Mallorca (1866-1905), lliçons d'una intervenció vuitcentista*, tesi doctoral inèdita, 2013.

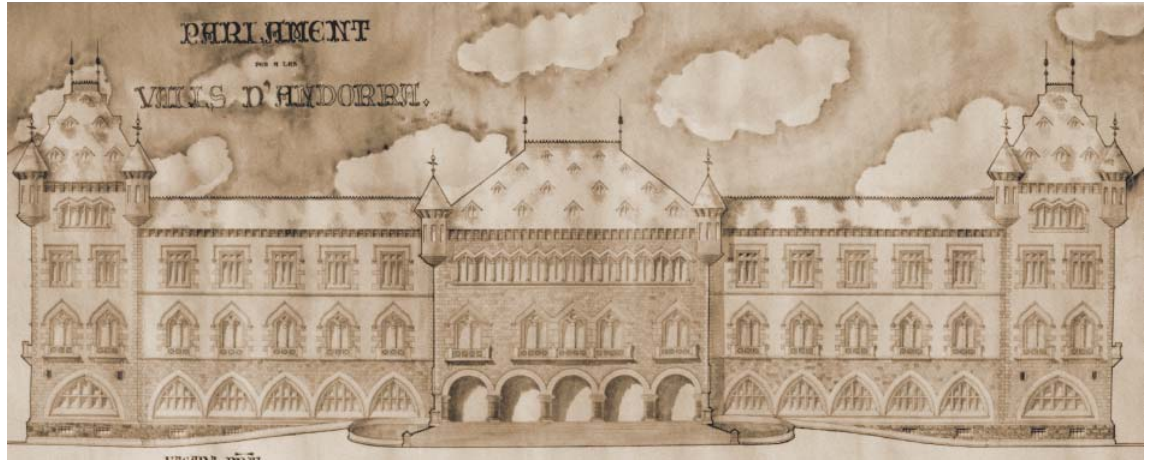
⁴ A. Còcola, *El Barrio Gótico de Barcelona: planificación del pasado e imagen de marca*, Barcelona, 2011.

⁵ A. Molné, A. Pol (coords.), *Xavier Pla i Pujol 1906/1966, Escrits, projectes i obres d'arquitectura*, Publicacions tècniques del COAA, núm. 84, 2005.

⁶ https://www.elnacional.cat/uploads/s1/32/13/90/6/planol-de-la-universitat-de-cervera-font-universitat-de-barcelona_15_630x420.jpeg

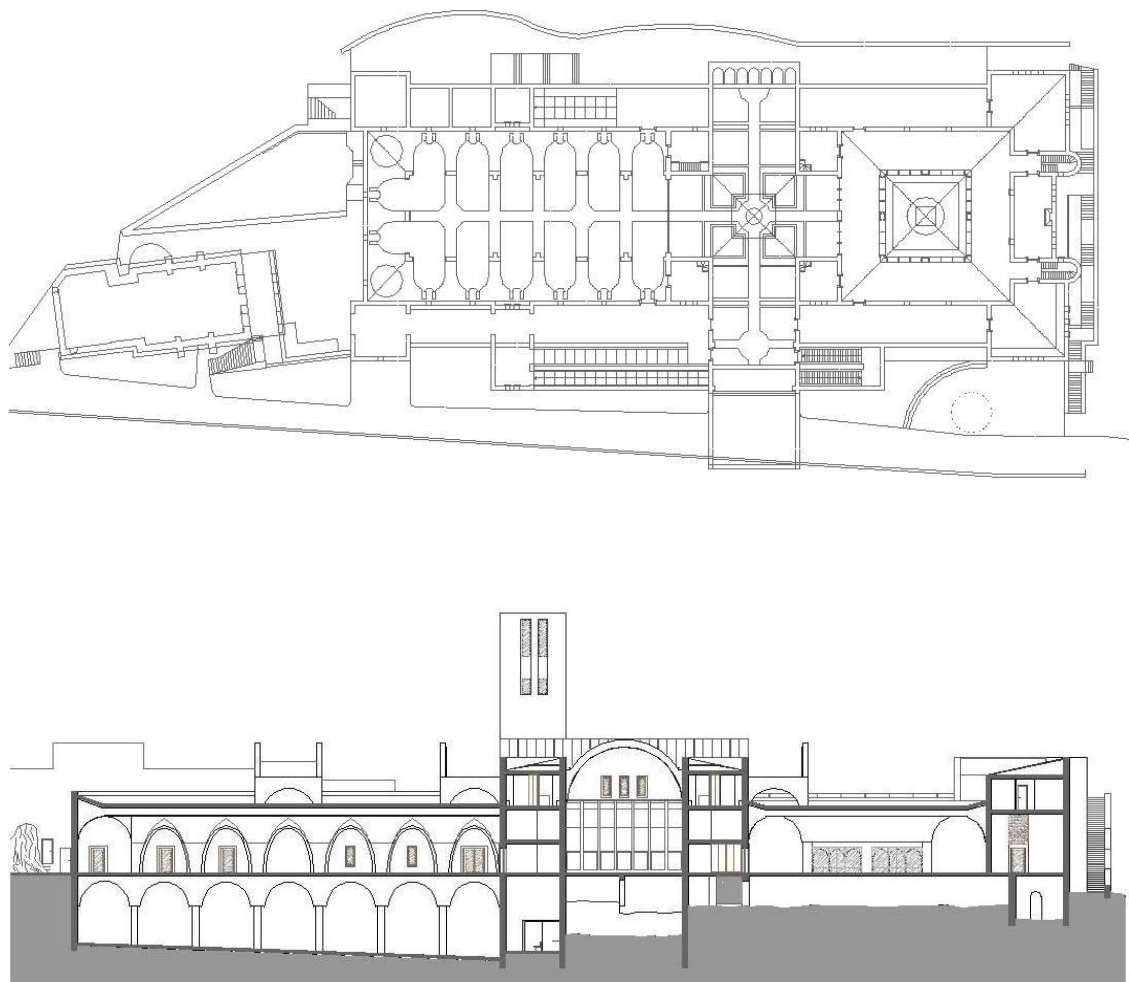
L'immoble s'organitzava a través d'una planta rectangular travessada per un cos central que configurava dos patis interiors a banda i banda del mateix. En aquest volum es situen els elements més representatius de l'equipament com ara la sala de plens. Una torre en cada cantonada accentua les referència a l'edifici barceloní d'Elies Rogent.

Alçat del projecte de Parlament de Xavier Pla i fotografia de la façana principal de la Universitat Central de Barcelona (veure nota 5 i https://c2.staticflickr.com/8/7053/6828072724_6b28a283bd_b.jpg).

Curiosament la planimetria acadèmica del projecte de Pla va tornar a aparèixer el 1974 en el projecte del **Santuari de Nostra Senyora de Meritxell** d'en **Ricard Bofill**. De nou una planta rectangular ve tallada perpendicularment per un espai que concentra la part litúrgica creant dos patis, aquest cop de dimensions diferents, a ambdós costats. Que l'arquitecte barceloní optés per aquesta disposició no ens hauria d'estranyar ja que, per aquella època havia encetat el camí cap a un nou classicisme que es va denominar **Postmodern**⁷.

Dibuixos E. Dilmé, 2008.

⁷ Veure en la nostra web els nostres articles: Ricard Bofill a Andorra; Tom Wolfe, l'arquitectura i Andorra; Robert Venturi in memoriam.

EL NOU PARLAMENT DEL ROC DE LA VALL

No queda clar on situa **Xavier Pla** el seu parlament però no hem pogut resistir la temptació de col·locar en el lloc de l'actual **Consell General** per veure el conjunt monumental que s'hagués creat i la relació amb la **casa de la Vall**.

Certament no deixa de ser sorprenent!

ENRIC DILMÉ
dr. arquitecte

T. +376 869 558 • www.enricdilme.com

Escaldes-Engordany, el dia de la Constitució del 2019